

Spravedlivá Tamar

Jan Macek

Vedoucí práce: prof. Martin Prudký

Studijní program: Teologie

Studijní obor: Evangelická teologie

Diplomová práce odevzdaná na Evangelické teologické fakultě o rozsahu 79 stran pojednává třicátou osmou kapitolu knihy Genesis, tedy příběh Judy a Tamar. První část nazvaná *Text* (s. 8-11) nabízí překlad Gn 38 spolu s textově-kritickou analýzou. V druhé části *Výklad* (s. 12-45) autor nejprve vymezuje oddíl a dále se pak věnuje jeho stavbě, uvádí konkordancií klíčových motivů a slov, žánrově text zařazuje a uvádí důležité momenty z dějin výkladu. V závěru druhé části přichází ke slovu výklad po verších a shrnutí. Třetí část *Interpretace a užití* (s. 46-61) je rozdělena na podkapitoly *Gn 38 v rámci biblického kánonu*, *Juda a Tamar podle knihy Jubileí*, *Recepce u Efréma Syrského*, *Gn 38 v komenáři Martina Luthera*, *Feministický pohled Dorothee Sölle* následovaných *Shrnutím* a *Fazitem zvěsti oddílu*. Po čtvrté a zároveň poslední části *Závěr* (s. 60-61) následuje strukturovaný seznam literatury, seznam užitých zkratk a velmi pěkně zpracovaný syntakticko-strukturální rozpis sledovaného textu, který nabízí autorův vlastní pracovní překlad.

První dvě části předkládané práce jsou řemeslně dobře zpracovaná. Autor k vlastním pozorováním přidává vhledy Fokkelmana (koncentrická struktura oddílu) a Lambeho (narativní podoba Gn 38), které nakonec i porovnává (s. 26). Dějiny textu jsou představeny stručně, ale s potřebným nadhledem, když jde o zařazení textu podle teorie pramenů nebo identifikaci doby sepsání. Macek shrnuje, že „otevřenost diskuze... neumožňuje textu přiřadit jednoznačnou dobu vzniku a intenci autora“ (s. 28). Případná přílišná obecnost uvedeného tvrzení je vyvážena komentářem, že určení doby je odvislé od interpretačních pohledů, jakými jsou: „1) původ kmene či rodiny Juda, 2) život Judy odděleně od národa Izraele mezi Kenaanci, 3) levirátní povinnost, 4) místo v rodokmenu Izraele“ (s. 30). Z rozboru textu po verších (s. 31-45) je třeba vyzdvihnout přehledně pojednané téma levirátního zákona, zásadního pro interpretaci příběhu jako takového, a pak termínů *q'edašá* a *cedek*. Macek u prvního z nich stručně představuje rozdílné interpretace daného výrazu zvláště vzhledem k otázce, zda a jak souvisí či nesouvisí s chrámovou prostitucí (zvl. Antalík a Stipp). Sám pak navrhuje překládat termín jako nevěstka, což je asi nejpříhodnější. Ve shrnutí části *Výklad* autor uvádí, že je zápleтка morálně provokativního textu Gn 38 vystavěna na levirátní

povinnosti. Příběh „dává za vzor jednání Tamar, která byla aktivní, bojovala za právo svého manžela, aby získala Boží požehnání pro celý Izrael“ (s. 44).

Část *Interpretace a užití* (s. 46-61) postupně chronologicky prochází recepci textu Gn 38, nejprve v rámci biblického kánonu, pak v Knize Jubileí, u Efréma Syrského, Martina Luther a nakonec Dorothee Sölle. Každá z recepcí je přešetřena na základě systematicky položených otázek (a.) jakou metodou autor text vykládá, (b.) jak jsou představeny hlavní postavy Tamar a Juda, (c.) jak jsou vykládány etické problémy: smilstvo, prostituce, (d.) jak rozumí Judově nespravedlnosti vůči Tamar, (e.) jak rozumí Tamařinu ospravedlnění, (f.) jaké teologické motivy autor v textu vyzdvihuje a (g.) jak byl text v konkrétním dějinném kontextu aktualizován. Macek se předsevzatého plánu drží a jednotlivé výklady Gn 38 představuje a s nadhledem komentuje. Zdůrazňuje, a to i v závěrečných částech práce, jaké jsou interpretační důrazy té které recepce a jak souvisí s dobově podmíněnými tématy (Jubileí = tematika Zákona v kruzích judaismu 2. století po Kr.; Efrém = spravedlnost, čistota a zvl. Boží vysvětlující intervence; Luther = dogmatika s vysvětlením důrazu na milost, proklamativní odmítnutí alegorie; Sölle = Tamar je vzorem neústupnosti vůči dominantnímu patriarchálnímu světu, Bůh stojí na její straně jako garant skutečné spravedlnosti atd..).

V závěru práce autor shrnuje svá pozorování ke Gn 38 a k recepci tohoto příběhu v dějinách. Sám dochází k tezi, že příběh je co do teologického vyznění pozoruhodným dokladem o Boží spíše skryté přítomnosti ve světě, v němž jednají konkrétní lidé (Tamar), a o tom, že „nechává průchod dobrému“.. a „navzdory lidskému hříchu a nezodpovědnosti prosazuje své záměry“ (s. 59).

Diplomová práce kolegy Macka je soustředěna na velmi podnětné a zároveň nelehké téma. Autor dobře pracuje s hebrejským textem a užívá nejnovějších textově-kritických nástrojů (zde zvl. BHQ). Postoje interpretů Gn 38 jsou představeny s potřebným nadhledem. Určitým nedostatkem, alespoň podle oponenta, je nepoměr mezi prací s vlastním textem a následným výkladem. Komentování recepce Gn 38 by si možná zasloužilo větší prostor. Práce je psaná srozumitelně, argumenty jsou dobře zdůvodněné. Do textu se vloudily některé chyby (Whaybray na s. 28; jednotlivý – jednotliví na s. 30; Kristovi vlády na s. 47; Luther“s na s. 55; Rendtorff – proess? Mlatouše na s. 64)

Předložená práce solidním způsobem pracuje s vybraným textem Gn 38 a jeho následnou recepcí. Při závěrečné státní zkoušce navrhuji vycházet od klasifikačního stupně **B**.

Filip Čapek

V Jeruzalémě 2. června 2018

doc. Filip Čapek, Ph.D.